

3. Свиридов А. К. Антикризисное управление: принятие решений на краю пропасти/ А. К. Свиридов // Проблемы теории и практики управления. – 2010. – № 4. – С. 19–26.

4. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібн. / О. О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2013. – 554 с.

**УДК 658.14**

***Майорова Т.В.,***

*д. е. н., професор, завідувач кафедри інвестиційної діяльності*

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет*

*імені Вадима Гетьмана»*

### **Сучасні механізми банківського управління ризиками інвестиційного кредитування**

Банк, який бере участь у реалізації інвестиційних проектів через кредитування, має запроваджувати ефективні процеси та контроль, що забезпечують своєчасну ідентифікацію і визначення адекватного кредитного ризику.

Національний банк України у своїх нормативних документах, які мають стати підґрунтям для внутрішньобанківських інструкцій з інвестиційного кредитування, рекомендують такий алгоритм розрахунку кредитного ризику[1]

Розмір кредитного ризику за інвестиційним кредитом на індивідуальній основі визначають за формулою:

$$CR_{\text{інд}} = \max\{0; PD \times [EAD - (\sum_{i=1}^j (CV \times k))i + RC]\}, \quad (1)$$

де  $CR_{\text{інд}}$  – розмір кредитного ризику на індивідуальній основі;

$PD_{\text{інд}}$  – коефіцієнт імовірності дефолту позичальника інвестиційного кредиту згідно з вимогами НБУ;

$LGD_{\text{інд}} = 1 - RR_{\text{інд}}$ , де  $RR_{\text{інд}}$  – коефіцієнт, що відображає рівень повернення боргу за кредитом за рахунок реалізації забезпечення та інших надходжень;

$EAD_{\text{інд}}$  – експозиція під ризиком за інвестиційним кредитом на дату оцінювання – компонент розрахунку розміру кредитного ризику, що відповідає боргу, який перебуває під ризиком дефолту боржника;

$CV_i$  – вартість  $i$ -го виду забезпечення, що береться до розрахунку кредитного ризику;

$k_i$  – коефіцієнт ліквідності  $i$ -го виду забезпечення, що визначається банком. На підставі сформованого судження щодо обсягу витрат на реалізацію забезпечення банк застосовує нижче (менше) значення коефіцієнта ліквідності забезпечення;

$RC$  – інші надходження, зокрема страхове відшкодування, фінансова порука, реалізація майна боржника, крім наданого в заставу.

Коефіцієнт, що відображає рівень повернення боргу за кредитом за рахунок реалізації забезпечення, визначається за формулою:

$$RR_{\text{інд}} = (\sum_{i=1}^j (CV \times k) \times i + RC) / EAD_{\text{інд}} \quad (2)$$

Розмір  $RC$ , що включається до розрахунку розміру кредитного ризику, визначається на підставі судження банку, але не може перевищувати 5 % від суми боргу, що не покрита вартістю забезпечення (з урахуванням коригування на коефіцієнт ліквідності).

Банк здійснює розрахунок розміру кредитного ризику на індивідуальній основі за інвестиційними кредитами, позичальниками яких є юридичні особи, в якому держава в особі Кабінету Міністрів України або уповноважених ним органів є власником 51% і більше статутного капіталу, або величини, що забезпечує державі право вирішального впливу на господарську діяльність цього боржника, використовуючи таку формулу:

$$CR_{\text{інд}} = PD_{\text{інд}} \times LGD_{\text{інд}} \times EAD_{\text{інд}} \quad (3)$$

де  $CR_{\text{інд}}$  – розмір кредитного ризику за інвестиційним кредитом на індивідуальній основі;

$PD_{\text{інд}}$  – коефіцієнт імовірності дефолту боржника, визначений банком згідно з вимогами НБУ;

$$LGD_{\text{інд}} = 0,45;$$

$EAD_{\text{інд}}$  – експозиція під ризиком за кредитом на дату оцінювання.

Аналогічно визначається розмір кредитного ризику за групою інвестиційних кредитів.

Банк під час визначення кредитного ризику за кредитом під інвестиційний проект застосовує моніторинг його фінансової самоокупності та практичної реалізації, зокрема здійснює: аналіз ефективності бізнес-плану реалізації інвестиційного проекту; структури його фінансування (співвідношення власних/залучених джерел); моніторинг стану виконання основних етапів реалізації проекту, наявності укладених договорів із постачальниками/покупцями в рамках інвестиційного проекту.

Під час аналізу стану реалізації інвестиційного проекту банк визначає:

- ✓ здатність боржника ефективно продовжити/завершити реалізацію такого проекту та отримати заплановані результати;
- ✓ надійність і стабільність бізнесу, яким займатиметься боржник упродовж часу, потрібного для завершення проекту і повернення кредиту;
- ✓ повноту врахування боржником усіх ризиків, що можуть виникнути впродовж користування кредитом.

Залежно від особливостей (виду чи форми) проектного кредиту банки для розрахунку кредитного ризику мають враховувати:

- за інвестиційним кредитом, наданим у межах консорціумного кредитування, визначається  $EAD$  (експозиція під ризиком) у розмірі частки участі банку в консорціумному кредиті. Головний банк консорціуму/банк-учасник, відповідальний за виконання договору, визначає  $EAD$  для розрахунку кредитного ризику за кредитом у розмірі частки власної участі в консорціумному кредиті;

- за кредитом, наданим нерезидентові, ураховується рейтинг нерезидента, установлений провідними світовими рейтинговими агентствами (компаніями);
- за операцією фінансового лізингу враховується актив, переданий ним у фінансовий лізинг як заставу за умови належності такого активу до переліку прийнятної застави та з коефіцієнтом ліквідності;
- за кредитом, що надається в рамках кредитної лінії, оцінюється кожен наданий у її межах транш як окремий кредит у межах ліміту за кредитною лінією згідно з умовами, визначеними у кредитній угоді.

Визначаючи рівень кредитного ризику, банк оцінює фінансовий стан боржника шляхом розрахунку інтегрального показника фінансового стану із застосуванням логістичної моделі за формулою:

$$Z = \beta_0 + \sum_{i=1}^n \beta_i x_i, \quad (4)$$

де  $Z$  – інтегральний показник;

$x_i$  – показники, що визначаються на підставі фінансових коефіцієнтів, обчислених за даними фінансової звітності позичальника інвестиційного кредиту, з урахуванням установлених НБУ діапазонів для кожного фінансового показника;

$\beta_i$  – коефіцієнти логістичної моделі, що визначаються з урахуванням вагомості показників;

$\beta_0$  – вільний член логістичної моделі, значення якого актуалізується НБУ.

Величини  $x_i$ ,  $\beta_0$ ,  $\beta_i$  щороку актуалізуються НБУ на підставі даних фінансової звітності позичальників інвестиційного кредиту.

Використання зазначених інструментів здатне мінімізувати кредитні ризики банків в умовах фінансової нестабільності в Україні.

#### Список використаних джерел:

1. [Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними \[...\] Національний банк; Постанова, Положення, Перелік \[...\] № 351 від 30.06.2016 року. — \[Електронний ресурс\]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16/page3>](#)